

ve sporu věřitelů prioritních obligací Duchcovsko-podmokelské dráhy, kterým soudní valorisace soukromých pohledávek, znehodnocených poklesem měny, naprosto byla vyloučena. I kdyby Anglie vydala nějaké valorisační zákony (což jest ovšem krajně nepravděpodobné), nebylo by možno žádati na základě jejich u našich soudů o valorisaci librových pohledávek, pokud jsou splatné u nás, neboť v citovaném rozhodnutí se výslovně praví, že není právního předpisu, podle kterého by se dalo použití cizího práva co do placení u nás.

Také většina ostatních států se staví k valorisaci nepříznivě, ve Francii jest na př. výslovně zakázána čl. 1895 a 1932 C. c. (podobně v Nizozemí, Belgii, Rumunsku, Řecku a Itálii), výjimečně jest připuštěna v mezinárodní směně. V poválečných letech omezeně povolily zhodnocení pohledávek Německo, Rakousko, Polsko, Jugoslavie a Turecko, v mezinárodní směně aspoň Švýcarsko, důsledně na nominalistickém principu stojí Maďarsko. (Příslušnou judikaturu viz v mém článku »Valorisace soukromoprávních pohledávek v Německu«, »Právník«, seš. VII. z r. 1931.)

Lze ovšem čekat, že — aspoň co se týče velikých mezistátních dodávek — nedojde u anglických soudů k žalobám o zhodnocení pohledávek, z nich plynoucích, nýbrž že se věc vyřeší mezistátní dohodou smírně. Londýnská obchodní komora a po ní Department of Oversea Trade sice hned po poklesu anglické měny prohlásily, že angličtí dlužníci nejsou povinni trpěti zhodnocení svých dluhů, avšak v zápětí se americká obchodní komora v Londýně nabídla, že zprostředkuje dohodu pro případné spory z toho plynoucí. Jistý nátlak na anglické dlužníky znamená také projednání návrhu v německém svazu vývozců, aby se zřídil clearingový ústav pro librové pohledávky a dluhy, který by odváděl jen saldo z nich plynoucí.

Dr. Kazimír Č a k r t.

D E N Í K.

Právo a spravedlnost. V poslední době nebylo neobvyklé klásti i v soudních rozhodnutích nad zákon princip účelnosti, vhodnosti domněle lépe hovící ideí spravedlnosti. Polemiky pojící se k nedávným rozhodnutím, která se týkala osob politicky exponovaných, daly za pravdu zastancům principu zákonného práva a staly se bezděky chválou rozhodování podle zákona i když rozhodnutí je tvrdé a zdá se nespravedlivé. Je pozoruhodné, jak vratkou oporou ve veřejném mínění měl volební soud, o němž je známo, že se jinak řídí spíše zásadou opportunity než zákonem. Nelze se diviti, že bylo na něm žádáno, aby zachoval nadále tento postup a aby se řídil více principem spravedlnosti nebo vhodnosti než zákonem. Leč tu se objevilo úskalí takového postupu. Úsudky o tom, které rozhodnutí je spravedlivé, se rozcházejí, poněvadž různě byl vymezován okruh skutečností,

jež měly býti podkladem rozhodnutí. Ukázalo se nade všechny pochybnosti, že princip volného nalézání práva není způsobilý zejména v dnešní době názorových protiv udržeti důvěru v nestrannost rozhodování. Nejsme schopni jednotného úsudku o tom, co je spravedlivé. Jsme příliš v zajetí svých zálib a předsudků a podle toho náchylni vybírat i oceňovati skutečnosti, na nichž budujeme hodnotné úsudky. Mohlo by se ovšem namítnouti, že také právnický výklad zákona může býti sporný. Mezi aplikací zákona a volným nalézáním práva jest však přece i v tomto směru podstatný rozdíl. Zákon může přesně vymeziti, které skutkové předpoklady jsou rozhodné pro určitý závěr. Při úvahách o vhodnosti, spravedlnosti nějakého opatření není tohoto omezení. Pro výklad zákona jest princip účelnosti jen jednou vykládací methodou, jejíž dosah je omezen především zněním zákona. Při volném nalézání práva jest princip účelnosti jedinou oporou rozhodování, oporou, která se ukázala znovu příliš vratkou.

Osnova nového sovětského trestního zákona. V sešitu 2.—3. Sborníku věd právních a státních podává Doc. G. S m i r n o v zajímavý rozbor osnovy sovětského trestního zákona, která byla vypracována v letech 1929—1930 sekci pro trestní právo při »Institutu sovětského práva a sovětské výstavby«. Osnova byla by již čtvrtým sovětským trestním zákonem. Její ráz plně ospravedlňuje závěr, k němuž Smirnov dospívá a z něhož vynímáme: Sovětská osnova trestního zákona, jakožto nástroj rudého teroru a prostředek pro uskutečnění násilné změny všeho hospodářského systému v Rusku, mající za cíl vnutiti duším ruských občanů buď komunistickou ideologii anebo alespoň strach před »dělnicko-rolnickou« vládou, zasluhuje ještě méně, než nyní platný trestní zákon názvu osnovy trestního práva... Kromě toho má osnova vlastně povahu všeobecné instrukce pro soudy, která velmi málo víže soudce a má býti stále doplňována a modifikována instrukcemi komisaře spravedlnosti a nejvyššího soudu, aby byla ve shodě s politikou vlády. I z tohoto důvodu osnovu nelze nazvati osnovou trestního práva. Bylo by chybou, hledati tedy v osnově uskutečnění moderních ideí vědy trestního práva. Ale kromě toho zásady teorií speciální a generální prevence a zásada zřeknutí se odpovědnosti za vinu a odplatného trestu staly se v osnově ve skutečnosti pouhým pláštíkem, za kterým se skrývá skoro neomezená moc soudů, mající povahu libovůle. Tato moc se jim poskytuje, aby mohly býti pružným nástrojem vlády v boji ani ne tak se skutečnými zločinci, jako s obrovskou většinou obyvatelstva v Rusku; pro méně aktivní živly obyvatelstva stačí pohružka, že za k a ž d ý »zločin«, o němž osnova mluví anebo dokonce i nemluví, může býti buď zastřelen anebo na 10 let »usazen« ve vzdálených krajích, uzná-li soud, že spáchal jej z nenávisti k dnešnímu režimu, kdežto na toho, kdo se opováží projevit v té či oné formě svůj nesouhlas s dnešním režimem, jakož i na t. zv. »třídního nepřítele« dříve nebo později čeká skutečné zastřelení nebo »polepšovací pracovní tábor« pod osvěd-